

Училище „Братя Миладинови” – Русе – създаване и развитие

Златоживка Здравкова

The school “Bratya Miladinovi” in Ruse – formation and evolution: The report contains information on the formation of school “Bratya Miladinovi” in 191. It is overview of evolution of the school and teacher practices within one century – the contribution of teachers to raise the prestige of the institution and the successes of their graduates.

Key words: School, formation, evolution, teachers, pupils, results.

ВЪВЕДЕНИЕ

Обществено-икономическите промени в българското общество в края на XIX и началото на XX в. въздействат и върху образователното дело в страната. Поживената търговска и занаятчийско-промишлена дейност на някои българи изисква младите наследници да имат задълбочени познания по математика, география, история, добра езикова подготовка. Това налага разкриването на нови училища в различните населени места на България и респективно в Русе. Целта на настоящето изследване е да се проследи процесът на създаване и развитие през години на русенското училище „Братя Миладинови”.

ИЗЛОЖЕНИЕ

На 24.X.1911 г. се открива *Училище в Летния квартал* на Русе с четири паралелки и четирима учители: Атанас Игнатов, Михаил Георгиев, Петрана Игнатова и Бистра Станчева. Първият от тях е определен за главен учител. Едва след преместването му в друго училище през 1939 г. главен учител става Михаил Георгиев. Първите учители са с гимназиално и педагогическо образование. Впоследствие се назначават учители с институтско образование по специалности и висше образование.

С решение на учителския съвет на 12.I.1912 г. училището получава името *“Братя Миладинови”*. С течение на времето учебното заведение все повече се разраства. През учебната 1927/1928 г. се разкриват нови паралелки заради наплива на записали се ученици в първи клас. Във връзка с това през 1930 г. се изгражда нова сграда с 13 класни стаи. Но с увеличаването броя на учениците, на училището често се налага учебните занятия на някои паралелки да се провеждат в двора.

Малко по-късно със заповед на русенския окръжен училищен инспектор народното първоначално училище в Тракцията приема статут на клон на първоначално училище “Бр. Миладинови”. Така броят на учениците става все по-голям. За целта една част от тях са пренасочени към училище “Царица Йоанна” и V прогимназия. Последната е открита през учебната 1921/1922 г. в зданието на училище “Отец Паисий”. По-късно тя е закрыта и отново започва да функционира през 1927 г. във вилата на Симеонови. След 1931 г. е преместена в сградата на училище “Братя Миладинови”. Така се образува IV-то основно училище “Братя Миладинови”.

През учебната 1936/1937 г. броят на учащите се е вече 634. Налага се част от учениците да се пренасочат към училищата “Отец Паисий”, “Царица Йоанна”, “Стефан Караджа”.

През описваните години обикновено началото на учебната година съвпада с началото на септември, но това не се спазва твърдо всеки път. Завършването на

учебните занятия съпада обикновено със средата на м. юни, като задължително учебната година приключва с годишни изпити.

На 27.IV.1931 г. по инициатива на учителския колектив се формира родителско-учителско сдружение към училището, което функционира години наред. Учителите работят в тясна връзка с читалище “П.Р. Славейков”, в чието учредяване имат голям дял.

Заделя се време и за развитие на самодейността. Има сформиран ученически хор, който изнася концерти. Функционира и театрална ученическа трупа.

При големи студове и епидемии от детски паралич, скарлатина, заушка и други болести занятията в училището се преустановяват.

По време на балканските, Първата и Втората световна война някои от учителите като Атанас Игнатов, Михаил Георгиев и др. са мобилизирани и изпратени на фронта. През учебната 1916/1917 г. учебните занятия се водят в училище “Ангел Хаджиоглу”, тъй като сградата на училище “Бр. Миладинови” е заета от войскови части. Същото е положението и през зимата на учебната година 1940/1941 г., когато учениците провеждат учебния си процес в училище “Ст. Караджа” и “Отец Паисий”. Две години по-късно заради въздушните бомбандировки занятията се водят на смени и дори се преустановяват.

След 9.IX.1944 г. броят на учениците значително нараства, но наличният сграден фонд не може да отговори на нуждите. Затова през 1954 г. се пристроява ново крило към училищната сграда и по този начин се осигуряват 11 нови класни стаи. Същата година основното училище се обявява за IV средно смесено училище “Братя Миладинови”. В училището функционират и две детски градини, както и занималня за деца от началния курс. В началото на 60-те години училището има общо 40 паралелки и 1389 ученика, което го прави най-голямото училище в Русе за момента.

През 1953 г. с министерско постановление се въвежда петобална система и 4 срока в една учебна година. Забелязва се намаляване на успеха като приблизително една десета от учениците от средния курс остават. Голям е и броят на тези, които отиват на поправителни изпити. Взети са мерки изоставачите да намалят.

През учебната 1956/1957 г. в училището има 11 паралелки от началния курс, 9 – среден и 14 от горния курс. За първи път се открива XI клас и училището става пълно средно с 1280 ученика: 422 деца в начален, 359 – среден и 500 от горния курс. Учителите са 49, има 2 детски градини, две занимални, счетоводство, касиер, домакин и 9 души помощен персонал.

По-късно горният курс се отделя в една нова сграда на ул. Комсомолска, а в старата сграда остава началният и прогимназиалният курс. През 1968 г. в училището има 33 паралелки, 17 от които са прогимназиални, а учениците са общо 1218 души. Нарастването броя на учащите създава трудности за осигуряване на учебни стаи. Поради тази причина кабинетите по физика и химия, както и самата учителска стая започват да се използват за учебни зали. В тази връзка редовни учебни занятия се водят и в залата на художествената галерия. Стига се и до прехвърляне на ученици-първокласници в училище “Н. Вапцаров”. Пренаселена е и детската градина, като във всяка група има по 70-80 деца. Всичко това предизвиква обсъждане на въпроса за разширяване на съществуващото училище.

В 60-те години работата по математика в училището е на висота. Ученици печелят призови места на градски и окръжни състезания по математика под ръководството на учителката Р. Петрова. Първенците получават фотоапарати и екскурзия до Румъния като награда за показаните си блестящи постижения по математика.

Училището има и прекрасни изяви в областта на художествената самодейност. Традиционно функционира певчески хор. Още в средата на 50-те години под ръководството на Мара Драганова хорът дълги години е градски и окръжен първенец.

Учителката по рисуване Д. Стефанова успява да учреди през 1960 г. художествена галерия към училището, първа по рода си в окръга.

Има и функциониращ драматичен състав при горния курс в училището. Негов ръководител е учителката Божурска. Изнасят се представления, като в помощ на учениците откликват и актрисата Цветана Николова и балерината Кондева.

Училището се оборудва с фанфарна музика и кабинетно обзавеждане, с нагледни пособия и техника.

През учебната 1959/1960 г. по инициатива на училищния лекар д-р Шиваров се организира за първи път лагер към училището в с. Шкорпиловци, Варненско.

Активно учителският колектив работи и с родителите. Организиран се редовно родителско-учителски срещи за коментирание успеха и поведението на учениците. Изнасят се педагогически беседи от различни лектори.

Тесни контакти се поддържат и с читалището в района на училище "П.Р.Славейков", като за негов председател е избран учителят Михаил Георгиев. Там той и други учители изнасят сказки по различна тематика. Провеждат се мероприятия с участието на учители и ученици.

Училището се гордее и със своята библиотека, имаща повече от 6 000 тома книги. Известно време за библиотекар учителският съвет избира учителката Венкова.

Учебното заведение има високи спортни постижения. Отборите на училището по волейбол, спортна и художествена гимнастика, шах, футбол, плуване, лека атлетика и др. в различните години печелят призови места в градски и окръжни първенства.

Всички тези значителни учебно-възпитателни, спортни и художествени постижения учениците на училище "Братя Миладинови" демонстрират благодарение всеотдайната работа на много учители, които са отдали своите усилия на възпитаниците си. Това са: П. Игнатов, М. Георгиев, Цв. Алексиева, Ирина Ковачева, С. Иванова, Р. Петрова, С. Кирчева, Ст. Йонкова, Р. Георгиева, П. Неделчева и др.

В периода 1999-2000 г. , след като Министерството на образованието и науката призовава за закриване на училища срещу определена субсидия от около 250 хил. лв., на много места в страната, в това число и в Русе са закрити действащи училища. Такава е например съдбата на училище „Стефан Караджа“, в резултат на което в училище „Братя Миладинови“ са прехвърлени 150 деца с ромски етнически произход. Това по някакъв начин се отразява върху родителите на местните ученици, които по-голямо изтеглят учениците с български произход в други русенски учебни заведения. Това има лоши последици за училището – от около 800 ученици през 2000 г. днес в училището учат около 250 деца. За същия период броят на паралелките от 37 достига до 13. Те са разпределени днес както следва: 6 паралелки в началния и 7 – в прогимназиалния курс. Освен тях в момента има и една подготвителна група. Тези изменения имат отражение и върху числения състав на учителите, които двойно намаляват. Малкият брой учащи се има и финансови измерения, тъй като субсидията, която едно училище получава от министерството е на базата на числеността на учениците. За всеки ученик субсидията е от около 1370 до 1500 лв. Това означава, че бюджетът на „Братя Миладинови“ значително е намален и средствата за ремонти и обогатяване на материалната база са недостатъчни.

Благодарение обаче на твърде активната и предприемчива дейност на директора на училището – Мария Димитрова училищният колектив се включва в

различни европейски проекти, които предоставят известни възможности за по-оживена дейност. Така например през учебните години 2003/2004 и 2004/2005 училището е привлечено на базата на двустранното трансгранично сътрудничество към европейски образователни проекти „Дъга през Дунава” и „Приятели на Синята планета”, финансирани от Република Румъния по програмата Фар, в рамките на който ученици от училището и такива от съответните образователни институции в Гюргево и Букурещ взаимно се запознават със своето художествено творчество и с натрупаните екологични знания.

Сътрудничество в тази посока по линията на образователен проект „Приносът на България при спасяването на евреите” в рамките на европейската програма Фар са установени и с Германия през учебната година 2006/2007. За целта 20 ученика от училище „Бр. Миладинови” и двама ръководители гостуват в Германия, представяйки реферати и рисунки по темата.

В периода 2008-2010 г. училището участва в проекта „Европейски истории” по програмата Коменски заедно с училища от страните: Германия, Англия, Белгия, Полша, Испания и Турция. В рамките на проекта представителите от различните държави споделят добрите си педагогически практики в образователното дело.

Училището успява да се включи в общински европейски проект през 2009 г., със средствата на който е подменена изцяло дограмата на училищната сграда. Очаква се през тази учебна година да се осигурят средства по същия начин за саниране на училището.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През 2011 г. училище „Братя Миладинови” празнува своя 100-годишен юбилей. Макар и с чувствително намален брой на учениците в него, учебното заведение има основание да се гордее със своите успехи и с прекрасния си учителски състав, сред които се открояват учителката по математика Бела Йозова, подготвила много от възпитаниците си за призовите места от национални и международни олимпиади, Вергилия Шишкова, преподавател по български език и литература, Павел Димитров, учител по физика и химия, Николинка Петрова (изобразително изкуство), началните учители Зоя Наумова, Емилия Димитрова, Маргарита Петрова, Нели Златева, Румяна Момчилова (всичките с II и II професионално квалификационна степен) и мн. др. Има основание да се надяваме училище „Братя Миладинови” – този светилник на просвета и култура да продължи своята будителска дейност дълги години занаяпред.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] ДА-Русе, Историческа справка за училище “Братя Миладинови”.
- [2] ДА-Русе, Ф. 76 Н, оп. 1, а.е. 6.
- [3] ДА-Русе, Ф. 96 К, оп. 2, а.е. 46.
- [4] ДА-Русе, Ф. 222 К, оп. 1, а.е. 1.

За контакти:

Проф. д-р Златоживка Здравкова, Катедра „Педагогика, психология и история”, Русенски университет „Ангел Кънчев”, e-mail: zzdravkova@uni-ruse.bg

Докладът е рецензиран.